

Zientziak euskaraz 25 urte

Ostiral honetan Elhuyar elkarteak sortu zeneko urteurrena ospatuko du Donostiako Miramarren

Iñaki Petxarroman/Donostia

HEWYSHEN hitzaldiaren aurretik, 25. urteurrena gogoratzeko, Inaki Irazabalbeitia elkarteak lehendakariak eta elkarteak beste kide batzuek hitz egingo dute. 25 urte hauen nondik norakoak eta egungo egoera azalduko dute.

Elkartearen erroak 1960ko hamarkadaren bukaeran bilatu behar dira. Orduan, euskara batuaren, ikastolen eta euskalduntze-alfabetatze mugimendurekin batera, Euskal Kultur Taldeak (EKT) sortu ziren. Elhuyar EKT horietako batean jaio zen, Donostiako Industri Ingeniarien Eskolakoan, hain zuzen ere. Ikasle talde bati zientzia eta euskara uztartzeko grina piztu zitzaion.

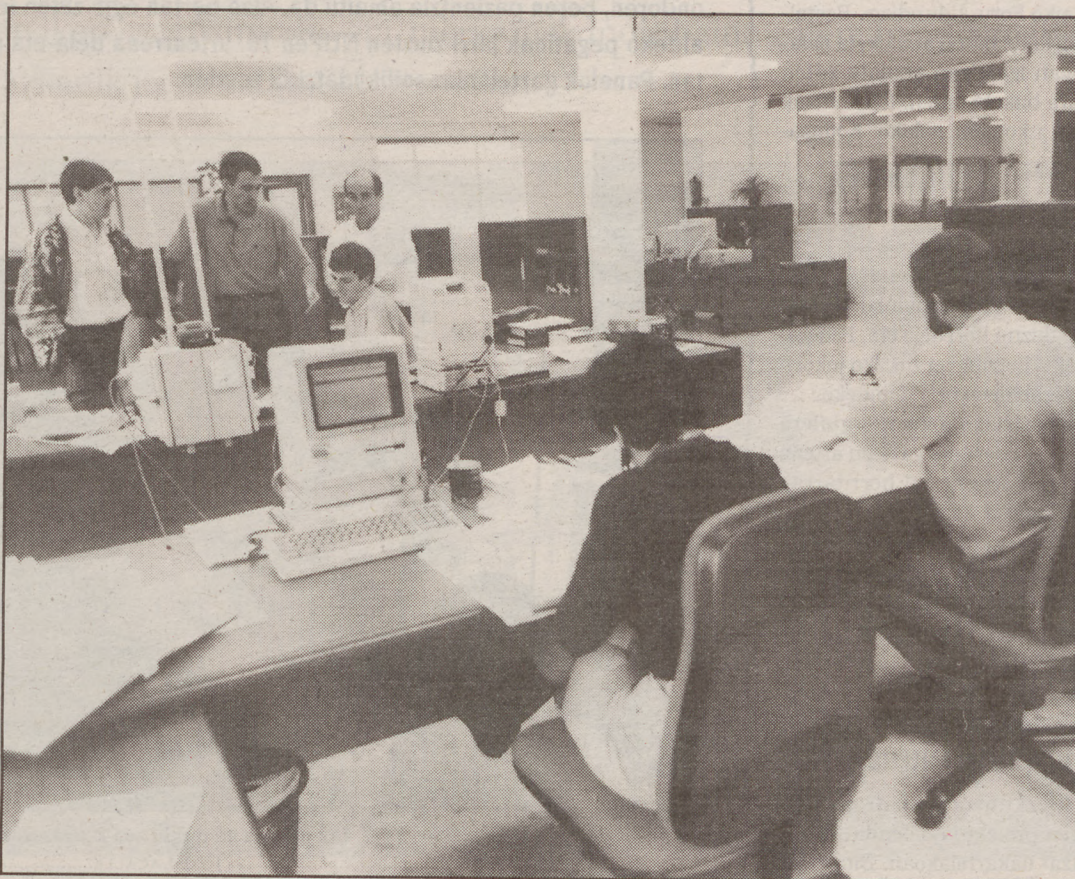
1972ko otsailaren inguruan hiru ikasle ohi (Luis Mari Banderes, Jesus Mari Goñi eta Andoni Sagarna) eta bi ikasle (Juanjo Gabiña eta Mikel Zalbide) bilerak egiten hasi ziren, euskara zientziaren mundura zabaltzeko asmoarekin. Elhuyarrek Euskal Herriko Adiskideen Elkartearen babesla lortu zuen, eta haren adarra izan zen hainbat urtez.

Hasieran ingeniariak joaten ziren bileretara, baina laster bestelako zientzialariak ere hasi ziren joaten: arkitektoak, informatikariak, kimikariak, medikuak eta ekonomialariak. 1970eko hamarkadaren bukaeran Elhuyar talde anitza zen. Lehen urte haietan, UEU bultzatzen eginiko lanak, Euskaltzaindiaren Matematika Hiztegiko Batzordean parte hartzea eta Arkitektoen Elkargo Ofizialarekin landutako Arkitektura Hiztegia aipa daitezke, besteak beste.

Hizkuntza eta pertsonen

trebakuntzan • Elhuyarren lehen lanak ikasleentzako testuliburuak eta hiztegitxoak prestatzea izan zen. Gero, *Elhuyar* aldizka-

Euskal Kulturaren beste hainbat elkarte bezala, Elhuyarrek ere 25 urte betetzen ditu aurten, eta urteurrena ospatzeko ekitaldi berezia prestatu dute ostiralerako Donostiako Miramar jauregian. Arratsaldeko 19:00etatik aurrera, Antony Hewysh Fisikako Nobel sariak hitzaldia emango du unibertsoaren iragan, orain eta etorkizunari buruz.

Elhuyarreko langileak zientzia elkartearen egoitzan.

CARLOS VILLAGRAN

ria sortu zen, 1974an. Hiztegin-tzaren alorrean Zientzia eta Tek-nikarako Hitzen Bilduma azpi-marratu du elkarteak. Horretan, 50.000 hitzeko fitxategia osatzea lortu zuten. Hiztegia oinarri informatikoan jarri zuten, baina azkenean ez zuten argitaratu.

Hala ere, Elhuyarren ustez, «testuliburuak eta aldizkaria ez ziren nahikoa euskara eta zientziaren mundua uztartzeko, baldin eta gerora tresna horiek erabili behar zituzten profesionalak euskaraz lan egiteko gai ez bazi-

ren. Horrela, irakasleei zuzendu-tako lehen formazio ikastaro berezituak antolatu zituen Elhuyarrek 1979an.

1980an lortu zuen Elhuyarrek lehen egoitza propioa, Donostiako Garibai kalean. Urte hartan, «erabaki garrantzitsuak» hartu zituzten elkarteak: «Aldizkariaren kudeaketarako arduradun bat izendatzea, taldeari lege nor-tasuna emateko lehen urratsak egitea, eguneroko arazoez ardu-ratzeko talde iraunkor bat sor-tzea eta bigarren mailako testuei

leku gehiago egitea». 1981ean izaera juridikoko kultur elkarte bilakatu zen.

1984an Eusko Jaurlaritzak «onura publikoko aitormena» eman zion elkarteari, hala ere, elkarteak esan duenez, «inoiz ez dugu jakin izendapen horren benetako balio erabilgarria zein den». 1986an lehen Macintosh ordenadorea erosi zuen elkarteak.

1984an, Elkar argitaletxearekin hitzarmena sinatu zuen Elhuyarrek, testuliburuak argi-

taratzeko. «Hitzarmena oso posi-tiboa gertatu zaigu, kaxoian lozo-roan geratuko ziren testuliburu asko kaleratzea ahalbidetu due-lako», azaldu dute elkartetik.

Dibulgazio aldizkaria bihurtu zen Elhuyar • 1985ean dibulgaziora zuzendutako aldizkari bihurtu zen *Elhuyar*. Aldizkari berria bihilabetekaria zen, eta formatuz eta itxuraz, edozein dibulgazio aldizkari bezalakoa. 1989an hila-betekari bihurtu zen *Elhuyar*, *Zientzia eta Teknika* aldizkaria. Zituen 700 harpidedunak laster bikoiztu zituen aldizkari berriak.

Irakaskuntzan bideogintza eta ordenadoreetako hezkuntza pro-gramak hasi zen lantzen elkar-tea.

Dena dela, elkartetik onartu dutenez, 1985. urteak ekarritako berrikuntzarik handiena euskalduntze-alfabetatzearen arloan izan zen. Irakasleek eskolak euskaraz ematen trebatzeko ematen zituen Alfabetatze Teknikoak enpresa mundura zabaltzeko eta langileei bere lana euskaraz egi-teko prestakuntza espezifiko eskaintzen hasi ziren. Horren harian, Eusko Jaurlaritzarekin sei urte iraun duen hitzarmena sinatu zen. Hurrengo urteotan euskarazko zerbitzuak lan mun-duan lantzea da Elhuyarren etor-kizuneko jardueraren esparru nagu-sietako bat.

Azken urteotan egin duen bes-te lanen artean, azpimarragarria dira, besteak beste, Elhuyarren Hiztegi Entziklopedikoa, Euska-ra-Gaztelania Hiztegia, euska-razko lehen CD-ROMa, Zetiaz zerbitzua, CAF-Elhuyar Zientzia Dibulgaziorako sariak... Elhuya-rretik adierazi dutenez, «Elhuyar elkartearen egoera ez da samu-rra. Bidegurutze batean dago. Erabaki handiak hartu beharko dira eta horiek bermatuko dute gure produktuen bideragarri-tasuna». X

◆ Inaki Irazabalbeitia ◆ Elhuyarreko lehendakaria

«Elhuyar talde amateurra zen sorreran, baina orain profesional duinak behar ditu»

■ **Zein da Elhuyarren egoera egun, eta zein dira erronka nagusiak etorkizunari begira?**

Elhuyar gogoeta fase batean dago. Badakigu zer izan den Elhuyar euskal kulturaren, eta guk erabaki behar dugu zer izan nahi dugun hemendik aurrera. Orain arte Elhuyarrek esparru asko ukitu ditu, hasi testu liburugintzatik eta bukatu euskara lan munduan erabiltzeko programak sustatzera, eta, tartean, aldizkaria, hiztegiak, entziklopediak, ikastaroak... Eta, bada garaia aukeratzeko zein esparru jorratu nahi dugun konkretuki eta non erabili nahi ditugun gure indarrak, zeren dibertsifikazioak dakarren ondorioa da ahuldadea, eta ez kontzentratzea benetan

Elhuyarrentzat inportanteak izan daitezkeen alorretan.

Bestetik, gure egoera ekonomikoa ez da xamurra, faktore askorengatik: barne faktoreengatik, alegia, guk erabaki okerrak hartu ditugu momentu jakin batzuetan; eta, kanpo faktoreengatik, euskal kulturgintzak duen egoeraren ondorioz. Illo horretan, krisi ekonomikoaren aitzakiaz, kulturgintzarako diru gutxiago dago. Jakina, administratibotik kultur azpiegitura handiak bultzatzeak min egin digu, batez ere laguntza instituzionalen ikuspegitik. Gainera, Elhuyar talde amateur bat bezala sortu zen, baina orain euskal kulturak profesional duinak behar ditu. Gure erronka horixe da, alegia, gizarte-

ratzea profesionalak garela, eta, besteen mailan behar ditugula betebeharrak eta eskubideak.

■ **Kultura Sailaren banaketan, diru gutxiago bideratu dute zuen aldizkariarentzat. Zer eragin izango du horrek?**

Aldizkariak Elhuyarren sortzen duen galera ekonomikoa handiagotuko dela. Uste dugu sistema ez dela egokia. Prest gaudela Kulturarekin hitz egiteko sistema horri buruz, eta horretan ari gara, gure irizpidea finkatuz haiekin eztabaidatzeko. Dena dela, Elhuyar ez da aldizkaria bakarrik. Testu liburugintza ere hor dago. Une honetan liburu bat produzitzeak euskaraz kostu handia dauka, ikasleak gero eta gutxiago baitira, eta dibertsifika-

Inaki Irazabalbeitia.

MANU MUJICA

zioa gero eta handiago baita. Hori administrazioak, -Hezkuntza Sailak- kontuan izan beharko luke. Eta kanpoko editorialek kalte handia egiten digute, gure merkatuan sartzen baitira produktu amortizatuak.

■ **Zientziaren ikuspegitik hutsu-**

ne handiak al ditu euskarak oraindik?

Esango nuke une honetan euskaraz edozein zientzia azal daitekeela. Zenbait alorretan lexiko arazoak izan daitezke, baina euskarak baditu baliabideak arazo horiek konpontzeko.